

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ĪVA BOTA [*YVES BOT*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 27. septembrī¹

Apvienotās lietas C-356/11 un C-357/11

**O. (C-356/11),
S.
pret
Maahanmuuttovirasto
un
Maahanmuuttovirasto (C-357/11)
pret
L.**

(Korkein hallinto-oikeus (Somija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Eiropas Savienības pilsonība — Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos — Spriedumā lietā Ruiz Zambrano izklāstīto principu piemērojamība — Apgādnieks, kas ir bērna, kurš ir pirmajā laulībā dzimis Savienības pilsonis, vecāks — Apgādnieka jaunā laulātā, trešās valsts valstspiederīgā, uzturēšanās tiesības — Atteikums, kas pamatots ar nepietiekamiem ienākumiem — Tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību — Pienākums ņemt vērā nepilngadīga bērna intereses

1. Vai trešās valsts valstspiederīgā uzturēšanās tiesības dalībvalsts teritorijā var atvasināt no bērna Savienības pilsonības, ja trešās valsts valstspiederīgais ir nevis šī bērna vecāks, bet vecāka laulātais?

2. Tāds būtībā ir jautājums, kuru divos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzdevusi *Korkein hallinto-oikeus* [Augstākā administratīvā tiesa] (Somija).

3. Šie lūgumi ir iesniegti saistībā ar tiesvedībām starp *Maahanmuuttovirasto* (Valsts imigrācijas birojs) un *S.*, Ganas pilsoni (lieta C-356/11), un *L.*, Alžīrijas pilsoni (lieta C-357/11)², kuras abas lūdz uzturēšanās atļauju saviem laulātajiem *O.* un *M.*, trešās valsts valstspiederīgajiem³, saistībā ar Direktīvā 2003/86/EK⁴ paredzētajām tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos. *Maahanmuuttovirasto* noraidīja minētos lūgumus, uzskatot, ka pieteikuma iesniedzējiem nav pietiekamu iztikas līdzekļu, lai viņi uzturētos Somijas teritorijā.

4. Iesniedzējtiesa šaubās par šādu lēmumu atbilstību principiem, kurus Tiesa ir izstrādājusi spriedumā lietā *Ruiz*

*Zambrano*⁵, un LESD tiesību normu interpretācijai, kuru Tiesa ir veikusi attiecībā uz Eiropas Savienības pilsonību. Ikvienai no viņām – *S.* un *L.* ir pilnīgas aizgādības tiesības pār bērnu – Savienības pilsoni, kurš ir dzimis pirmajā laulībā. Tādējādi iesniedzējtiesa jautā, vai, ņemot vērā apstākļus saistībā

1 — Oriģinālvaloda – franču.

2 — Turpmāk tekstā kopā – “apgādnieki”.

3 — Turpmāk tekstā kopā – “pieteikuma iesniedzēji”.

4 — Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV L 251, 12. lpp.).

5 — 2011. gada 8. marta spriedums lietā C-34/09 (Krājums, I-1177. lpp.).

ar attiecīgo personu ģimenes situāciju, *Maahanmuuttovirasto* nebija jāpiešķir uzturēšanās atļaujas pieteikuma iesniedzējiem, lai nepieļautu, ka bērni, kuri ir pilnīgā apgādnieču aizgādībā, būtu spiesti atstāt Eiropas Savienības teritoriju un tādējādi viņiem būtu liegts izmantot tiesības, ko piešķir viņu Savienības pilsoņa statuss.

5. Līdz ar to iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi aicina Tiesu paskaidrot iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ruiz Zambrano* noteikto principu apjomu un robežas īpašajā, no jauna nodibinātas ģimenes kontekstā, kurā pieteikuma iesniedzējam par bērnu, Savienības pilsoni, nav nedz vecāku, nedz finansiālas atbildības.

I – Atbilstošās tiesību normas

A – Savienības tiesiskais regulējums

1) Eiropas Savienības Pamattiesību harta

6. Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas⁶ 7. pantu ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību.

7. Turklāt saskaņā ar Hartas 24. panta 2. punktu visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts vai privātas iestādes, vispirms jāņem vērā bērna intereses. Atbilstoši Hartas 24. panta 3. punktam bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm.

2) Direktīva 2003/86

8. Padomes Direktīvas 2003/86/EK mērķis ir paredzēt nosacījumus ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu valstspiederīgajiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā. Atbilstoši tās preambulas 2. apsvērumam šajā direktīvā tiek ievērotas pamattiesības un it īpaši tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir paredzētas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas⁷ 8. pantā un Hartā.

9. Minētās direktīvas 4. pantā ir definēts personu loks, apgādnieka ģimenes locekļi, kas uz šī pamata var iegūt uzturēšanās tiesības. Apgādnieka laulātais atbilstoši Direktīvas 2003/86 4. panta 1. punkta a) apakšpunktam ir viena no šīm personām.

10. Savienības likumdevējs pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos izskatīšanas kārtībā ir paredzējis dalībvalstīm pienākumu atbilstoši šīs direktīvas 5. panta 5. punktam izvērtēt nepilngadīgo bērnu intereses. Tāpat tām saskaņā ar minētās direktīvas 17. pantu gadījumā, ja pieteikumu noraida, atsauc vai atsaka pagarināt uzturēšanās atļauju, vai lemj par apgādnieka un viņa ģimenes locekļu izraidīšanu no valsts, ir jāņem vērā personas ģimenes attiecību veids un pastāvība, viņa uzturēšanās laiks dalībvalstī un ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamība ar savu izcelsmes valsti.

11. Tomēr dalībvalstīm ir novērtējuma brīvība, izpildot tiesību uz atkalapvienošanos īstenošanas nosacījumus. Tādējādi saskaņā ar Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta c) apakšpunktu dalībvalstis var pieprasīt apgādniekam, lai viņam būtu stabili un pastāvīgi ienākumi, kas ir pietiekami, lai uzturētu sevi un savas ģimenes locekļus, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu.

6 — Turpmāk tekstā – “Harta”.

7 — Konvencija parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī (turpmāk tekstā – “ECPAK”).

B – Somijas tiesiskais regulējums

12. Atbilstoši Likuma par ārvalstniekiem (*Ulkomaalaislaki*) 37. panta 1. punktam Somijā dzīvojošas personas laulātais tiek uzskatīts par ģimenes locekli.

13. Saskaņā ar šā likuma 39. panta 1. punktu uzturēšanās atļauja tiek izsniegta ar nosacījumu, ka ārvalstniekam ir pietiekami iztikas līdzekļi. Taču kompetentās iestādes var atkāpties no šī nosacījuma, ja tādu izņēmumu attaisno īpaši smagi apstākļi vai ja tas ir bērna interesēs.

14. Visbeidzot, atbilstoši minētā likuma 66.a pantam, ja uzturēšanās atļaujas pieteikuma pamatā ir ģimenes saites, kompetentajām iestādēm, izskatot pieteikumu, ir jāņem vērā ārvalstnieka ģimenes attiecību veids un pastāvība, viņa uzturēšanās laiks dalībvalstī un ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamība ar savu izcelsmes valsti.

II – Pamatlietas fakti

A – Lieta C-356/11

15. S. ir Ganas pilsoņe, kurai Somijā ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja. 2001. gada 4. jūlijā viņa stājās laulībā ar Somijas pilsoni un 2003. gada 11. jūlijā viņiem piedzima bērns. Tā kā bērnam ir Somijas pilsonība, viņš ir Savienības pilsonis. Taču viņš nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties. Sākot no 2005. gada 2. jūnija šis bērns ir pilnīgā S. aizgādībā, bet kopš 2005. gada 19. oktobra laulība tika šķirta. Bērna tēvs dzīvo Somijā. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka S. savas uzturēšanās laikā Somijā ir studējusi, izmantojusi [savas tiesības uz] grūtniecības un dzemdību atvaļinājumu, piedalījusies apmācībā un veikusi profesionālo darbību.

16. 2008. gada 26. jūnijā S. stājās laulībā ar O., Kotdivuāras pilsoni. Pamatojoties uz šīm laulībām, O. iesniedza *Maahanmuuttovirasto* uzturēšanās atļaujas pieteikumu. 2009. gada 21. novembrī Somijā viņu laulībā piedzima bērns, kas ir Ganas pilsonis un kas ir vecāku kopīgā aizgādībā. O. dzīvo kopā ar S. un viņas diviem bērniem. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka 2010. gada 1. janvārī O. ir parakstījis darba līgumu, kura termiņš ir viens gads un kurā ir paredzēts 8 stundu dienas darba laiks un darba alga ar stundas tarifa likmi EUR 7,50. Tomēr viņš neesot iesniedzis dokumentus, kas apliecinātu, ka, pamatojoties uz šo līgumu, viņš patiešām ir strādājis.

17. Ar 2009. gada 21. janvārī pieņemto lēmumu *Maahanmuuttovirasto* noraidīja O. iesniegto uzturēšanās atļaujas pieteikumu, pamatojoties uz Likuma par ārvalstniekiem 39. panta 1. punkta pirmo teikumu un uzskatot, ka viņam nav pietiekamu iztikas līdzekļu. Turklāt tas neatzina par nepieciešamu atkāpties no šī nosacījuma, kā tas ir atļauts šajā likumā, ja pastāv īpaši smagi apstākļi vai tas ir bērna interesēs.

18. Pēc tam *Helsingin hallinto-oikeus* (Helsinki Administratīvā tiesa) (Somija) noraidīja prasību par šī lēmuma atcelšanu. Tādēļ O. un S. iesniedzējtiesā iesniedza apelācijas sūdzību par šo spriedumu.

B – Lieta C-357/11

19. Lieta C-357/11 ir ļoti līdzīga lietai C-356/11, jo saikne, kas vieno bērnu, kurš ir Savienības pilsonis, un pieteikuma iesniedzēju, arī ir no jauna nodibināta ģimene. Turpretim fakti pamatlietā atšķiras tostarp attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja pašreizējo dzīvesvietu.

20. Šajā lietā *L.* ir Alžīrijas pilsonē, kurai ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja, pamatojoties uz viņas laulību ar Somijas pilsoni. 2004. gadā šajā laulībā piedzima bērns, kuram ir Somijas pilsonība un kurš nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties. 2004. gada 10. decembrī notikušās laulības šķiršanas dēļ bērns nonāca pilnīgā *L.* aizgādībā. Šī bērna tēvs dzīvo Somijā.

21. 2006. gada 19. oktobrī *L.* stājās laulībā ar *M.*, Alžīrijas pilsoni. 2006. gada martā viņš likumīgi ieradās Somijā, kur pieprasīja politisko patvērumu un kur sākot no 2006. gada aprīļa, kā pats apgalvo, dzīvoja kopā ar *L.* 2006. gada oktobrī viņš tika izsūtīts uz savu izcelsmes valsti. 2006. gada 29. novembrī *L.* lūdza *Maahanmuuttovirasto* piešķirt *M.* uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz viņu laulību, un 2007. gada 14. janvārī *L.* piedzima bērns, kuram ir Alžīrijas pilsonība un kurš ir pāra kopīgā aizgādībā. Nav pierādīts, ka *M.* būtu ticies ar savu bērnu.

22. No iesniedzējtiesas nolēmuma izriet, ka *L.* nekad savas uzturēšanās laikā Somijā nav veikusi profesionālu darbību un viņas ienākumu pamatā ir iztikas pabalsts un citi pabalsti.

23. *Maahanmuuttovirasto* to pašu iemeslu dēļ, kas izklāstīti saistībā ar *O.* uzturēšanās atļaujas pieteikuma izskatīšanu lietā C-356/11, noraidīja *M.* uzturēšanās atļaujas pieteikumu. Savukārt *Helsingin hallinto-oikeus* šo lēmumu atcēla un tādēļ *Maahanmuuttovirasto* iesniedza iesniedzējtiesā apelācijas sūdzību par šo spriedumu.

24. Iesniedzējtiesa šajos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu šaubās par iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ruiz Zambrano* Tiesas izstrādāto principu piemērojamību. Tā jautā, vai, ņemot vērā *Maahanmuuttovirasto* atteikumu piešķirt uzturēšanās atļauju pieteikuma iesniedzējiem, viņu laulātās un viņu bērni, kuri ir laulāto aizgādībā, īstenībā nebūtu spiesti atstāt Eiropas Savienības teritoriju, lai varētu dzīvot kopā.

III – Prejudiciālie jautājumi

25. ņemot vērā iepriekš minēto un lai kļiedētu šaubas, *Korkein hallinto-oikeus* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus, pirmais no kuriem ir formulēts identiski:

— Lietā C-356/11

- “1) Vai, atsakot trešās valsts valstspiederīgajam uzturēšanās atļauju iztikas līdzekļu neesamības dēļ, ir pārkāpts LESD 20. pants tādā ģimenes situācijā, kurā bērns, kam ir Savienības pilsonība, ir viņa laulātā aizgādībā un trešās valsts valstspiederīgais nav nedz šī bērna vecāks, nedz viņam ir aizgādības tiesības pār šo bērnu?
- 2) Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde: vai LESD 20. panta iedarbība ir izvērtējama citādi, ja trešās valsts valstspiederīgais, kuram nav uzturēšanās atļaujas, viņa laulātais un bērns, kurš ir laulātā aizgādībā un kuram ir Savienības pilsonība, dzīvo kopā?”

— Lietā C-357/11

- “1) Vai, atsakot trešās valsts valstspiederīgajam uzturēšanās atļauju iztikas līdzekļu neesamības dēļ, ir pārkāpts LESD 20. pants tādā ģimenes situācijā, kurā bērns, kam ir Savienības pilsonība, ir viņa laulātā aizgādībā un trešās valsts valstspiederīgais nav nedz šī bērna vecāks, nedz viņam ir aizgādības tiesības pār šo bērnu?
- 2) Ja uz pirmo jautājumu tiek sniegta noliedzoša atbilde: vai LESD 20. panta iedarbība ir izvērtējama citādi, ja trešās valsts valstspiederīgajam, kuram nav uzturēšanās atļaujas un kurš nedzīvo Somijā, ar viņa laulāto ir kopīgs bērns, trešās valsts valstspiederīgais, kurš ir viņu kopīgā aizgādībā un dzīvo Somijā?”

26. Apsvērumus sniedza pamatlietas dalībnieki, Dānijas, Vācijas, Itālijas, Niederlandes un Polijas valdības, kā arī Eiropas Komisija.

IV – Mans vērtējums

27. Ar saviem pirmajiem jautājumiem iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Līguma noteikumi par Savienības pilsonību ir jāinterpretē tādējādi, ka tie trešās valsts valstspiederīgajam piešķir uzturēšanās tiesības dalībvalstī, kurā likumīgi dzīvo viņa laulātais, arī trešās valsts valstspiederīgais, un šī laulātā pirmajā laulībā dzimušais bērns, Savienības pilsonis, neraugoties uz pieteikuma iesniedzēja nepietiekamajiem iztikas līdzekļiem.

28. Ar šo jautājumu Tiesa tiek aicināta paskaidrot iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ruiz Zambrano* izstrādāto principu apjomu un robežas no jauna nodibinātas ģimenes kontekstā, kad pirmajā laulībā dzimis bērns, kurš ir Savienības pilsonis, ir viena no vecākiem pilnīgā aizgādībā.

29. Jautājums ir par to, vai saskaņā ar šo judikatūru dalībvalstij pieteikuma iesniedzējam ir jāizsniedz uzturēšanās atļauja pat tad, ja viņš nav bērna, kurš ir Savienības pilsonis, vecāks un viņam attiecībā uz bērnu nav vecāku atbildības, lai izvairītos no riska, ka jaunajai ģimenei ir jāatstāj Savienības teritorija, tādējādi atņemot šim bērnam atbilstoši Tiesas izmantotajam formulējumam “iespēj[uj] faktiski izmantot ar Savienības pilsoņa statusu saistītās tiesības”.

30. Gadījumā, ja Tiesa nospriestu, ka šī atļauja dalībvalstij nav jāpiešķir, iesniedzējtiesa, uzdodot abus otros jautājumus, jautā, vai šie Līguma noteikumi ir jāinterpretē atšķirīgi, ņemot vērā apstākļus, kas saistīti ar katru pieteikuma iesniedzēja ģimenes situāciju. Lietā C-356/11 pieteikuma iesniedzējs, viņa laulātā un bērns, kurš ir Savienības pilsonis, dzīvo kopā Somijā. Turpretim lietā C-357/11 pieteikuma iesniedzējs ir atgriezies savas izcelsmes valstī, taču viņam kopā ar viņa laulāto ir bērns, trešās valsts valstspiederīgais, kurš dzīvo Somijā un atrodas abu savu vecāku kopīgā aizgādībā⁸.

31. Es izvērtēšu šos jautājumus, ņemot vērā ne tikai Līguma normas par Savienības pilsonību, un it īpaši tā 20. pantu, bet arī Direktīvas 2003/86 normas.

32. Es toties nepārbaudīšu šos jautājumus tiesību normu par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā kontekstā, kas ir ietvertas Direktīvā 2004/38/EK⁹, ciktāl šī direktīva, manuprāt, nav piemērojama.

33. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka Direktīvā 2004/38 nav paredzētas tiesības iebruukt un uzturēties dalībvalstī visiem trešo valstu valstspiederīgajiem, bet gan tikai Savienības pilsoņa, kurš ir izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kuras pilsonība viņam ir, ģimenes locekļiem šīs direktīvas 2. panta 2. punkta izpratnē¹⁰. Kā Tiesa vēl nesen atgādināja spriedumā lietā *Dereci* u.c.¹¹, ja Savienības pilsonis nekad nav izmantojis savas tiesības brīvi pārvietoties un vienmēr ir uzturējies dalībvalstī, kuras pilsonība tam ir, uz viņu neattiecas “tiesību subjekta” jēdziens Direktīvas 2004/38 3. panta 1. punkta izpratnē un tādējādi šī direktīva viņam nav piemērojama. Šādos apstākļos viņa ģimenes loceklis arī neatbilst šim jēdzienam, jo šajā direktīvā tiesību subjekta ģimenes locekļiem piešķirtās tiesības nav šo locekļu personiskās tiesības, bet gan atvasinātās tiesības, kas iegūtas tiesību subjekta ģimenes locekļa statusā¹².

8 — Tāpat ir lietā C-356/11.

9 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV L 158, 77. lpp., un labojumi OV 2004, L 229, 35. lpp., un OV 2005, L 197, 34. lpp.).

10 — 2008. gada 25. jūlija spriedums lietā C-127/08 *Metock* u.c. (Krājums, I-6241. lpp., 73. punkts).

11 — 2011. gada 15. novembra spriedums lietā C-256/11 (Krājums, I-11315. lpp.).

12 — 53.–56. punkts un tajos minētā judikatūra.

34. Šajā lietā attiecīgie Savienības pilsoņi, proti, *S.* un *L.* bērni, nekad nav izmantojuši savas tiesības brīvi pārvietoties un vienmēr ir uzturējušies Somijā, savas pilsonības dalībvalstī. Tāpēc es uzskatu, ka, kā turklāt Komisija ir uzsvērusi savos apsvērumos, uz viņiem neattiecas “tiesību subjekta” jēdziens Direktīvas 2004/38 3. panta 1. punkta izpratnē un tādejādi šī direktīva nav piemērojama nedz viņiem, nedz viņu ģimenes locekļiem.

A – Par Līguma normām attiecībā uz Savienības pilsonību piemērojamību

35. Vispirms ir jānorāda, ka *S.* un *L.* bērniem kā dalībvalsts pilsoņiem ir Savienības pilsoņa statuss atbilstoši LESD 20. panta 1. punktam, un tāpēc viņi arī attiecībā uz savas pilsonības dalībvalsti var atsaukties uz tiesībām, kas ir saistītas ar šādu statusu.

36. Pamatojoties uz šo tiesību normu, Tiesa lietā *Ruiz Zambrano*, kurā tika pasludināts iepriekš minētais spriedums, būtībā iebilda pret valsts pasākumiem, kuru dēļ Savienības pilsoņiem tiek atņemta iespēja faktiski izmantot tiesības, kas piešķirtas atbilstoši viņu kā Savienības pilsoņu statusam¹³.

37. Šajā lietā Tiesai tika lūgts paskaidrot, vai dalībvalsts atteikums piešķirt uzturēšanās tiesības un izsniegt darba atļauju trešās valsts valstspiederīgajam izraisītu tādas sekas gadījumā, kad šis valstspiederīgais ir atbildīgs par savu mazgadīgo bērnu aprūpi, kuriem kā minētās dalībvalsts pilsoņiem ir Savienības pilsonība. Tiesa nosprieda, ka tāds atteikums radītu situāciju, kurā šiem bērniem būtu pienākums atstāt Savienības teritoriju, lai būtu kopā ar saviem vecākiem, kas līdz ar to liegtu iespēju izmantot tiesības, kas viņiem piešķirtas sakarā ar viņu kā Savienības pilsoņu statusu¹⁴.

38. Es nedomāju, ka šos principus varētu piemērot tādās situācijās, kādas ir pamatlietās.

39. Pamatlietās ir būtiskas atšķirības salīdzinājumā ar *Ruiz Zambrano* lietu, kurā tika pasludināts iepriekš minētais spriedums.

40. No lietas materiāliem izriet, ka pieteikuma iesniedzēji nav mazgadīgo bērnu, Savienības pilsoņu, vecāki. Viņiem nav tiesību īstenot aizgādību attiecībā uz bērniem un viņi nenodrošina viņiem iztiku. Šie bērni atrodas viņu māšu pilnīgā aizgādībā un līdz ar to viņas vienas pašas uzņemas viņu uzturēšanu un izglītošanu. Tādejādi *Maahanmuuttovirasto* lēmumi noraidīt pieteikuma iesniedzēju uzturēšanās atļaujas pieteikumus neatņem Savienības pilsoņiem nedz viņu tēvus, nedz iztikas līdzekļus, jo tos nodrošina viņu mātes, kurām vienīgajām ir aizgādības tiesības un kurām – ir jāatgādina – ir pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Somijā.

41. Protams, nevar izslēgt, ka *S.* un *L.* izvēlās doties pie saviem laulātajiem uz viņu attiecīgo izcelsmes valsti, lai saglabātu savas ģimenes dzīves vienotību. Turklāt fakts, ka viņu bērniem ir Savienības pilsonība, nevar būt pamats, lai viņām noteiktu “mājas arestu” Savienībā, ja pašas Savienības tiesu iestādes viņām ir piešķirušas neierobežotas tiesības īstenot aizgādību.

42. Katrā ziņā, ja viņas izvēlētos doties prom – kas man šķiet maz ticami, it īpaši lietā C-357/11 iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ, – mazgadīgajiem bērniem, Savienības pilsoņiem, faktiski nebūtu citas izvēles, kā atstāt Savienības teritoriju un līdz ar to zaudēt tiesību, kas piešķirtas atbilstoši viņu kā Savienības pilsoņu statusam, izmantošanu. Neraugoties uz to, es uzskatu, ka viņu mātes apzināti nolems doties prom no Savienības ģimenes dzīves saglabāšanas nolūkā, nevis valsts tiesību aktu īstenošanas dēļ.

¹³ — 42. punkts.

¹⁴ — 43. un 44. punkts.

43. Ja atsaucas uz principiem, kurus Tiesa izklāstīja iepriekš minētajā spriedumā lietā *Dereci u.c.*, es neuzskatu, ka tāds iemesls varētu būt pietiekams, lai veidotu LESD 20. panta pārkāpumu. Lietā, kurā tika pasludināts šis spriedums, Tiesa īpaši šauri interpretēja iepriekš minētajā spriedumā lietā *Ruiz Zambrano* noteiktos kritērijus. Savas analīzes 68. punktā attiecībā uz Savienības pilsoni tā īpaši paskaidroja, ka pats fakts, ka viņam šķistu vēlami, lai viņa ģimenes loceklis, trešās valsts valstspiederīgais, saņemtu uzturēšanās atļauju ekonomiska rakstura iemeslu dēļ vai arī, lai saglabātu ģimenes vienotību Savienības teritorijā, nav pietiekams, lai uzskatītu, ka Savienības pilsonim būs jāatstāj Savienības teritorija, ja šāda atļauja netiks piešķirta.

44. Tāpēc iemesli, kas ir saistīti ar Savienības pilsoņu došanos prom no Savienības teritorijas, Tiesas judikatūrā ir īpaši ierobežoti. Tie attiecas uz situācijām, kurās Savienības pilsonim nav citas izvēles, kā doties līdzī attiecīgajai personai, kurai ir atteiktas uzturēšanās tiesības, jo viņš atrodas viņas apgādībā, tādējādi ir pilnīgi atkarīgs no viņas attiecībā uz savas iztikas nodrošināšanu un savu vajadzību apmierināšanu.

45. Šīs situācijas var attiekties uz vecākiem, trešo valstu valstspiederīgajiem, kuru aprūpē ir mazgadīgi bērni, kas ir Savienības pilsoņi, kā tas bija lietā *Ruiz Zambrano*, kurā tika pasludināts iepriekš minētais spriedums. Tās tāpat varētu attiekties uz pilngadīgiem bērniem, kuru apgādībā slimības vai invaliditātes dēļ ir vecāks. Toties tās nevarētu attiekties uz trešās valsts valstspiederīgo, kuram attiecībā uz Savienības pilsoni nav nekādas atbildības, vienalga, vai tā būtu vecāku vai finansiāla atbildība. Ja tas tā būtu, mēs riskētu ar to, ka trešo valstu valstspiederīgo uzturēšanās tiesības tiktu pamatotas tikai ar LESD 20. pantu un nevis ar atvasināto tiesību normām, kuras Savienības likumdevējs skaidri paredzējis tostarp Direktīvā 2003/86.

46. Es neuzskatu, ka būtu jāizdara izmaiņas šajā vērtējumā, ņemot vērā īpašos apstākļus, uz kuriem iesniedzējtiesa norādīja saistībā ar tās otrajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

47. Kas attiecas uz lietu C-356/11, pieteikuma iesniedzēja ģimenes situāciju raksturo tas, ka viņš dzīvo Somijā kopā ar savu laulāto un viņas bērnu.

48. Acīmredzami šis apstāklis neļauj konstatēt radniecības saikni starp pieteikuma iesniedzēju un Savienības pilsoni un negroza secinājumu, ka, neraugoties uz pāra kopdzīvi, tikai bērna, Savienības pilsoņa, māte nodrošina viņa iztiku, ciktāl viņai vienai ir aizgādības tiesības un viņa strādā algotu darbu. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka pieteikuma iesniedzējs nav spējis pierādīt, ka faktiski veic profesionālu darbību.

49. Kas attiecas uz lietu C-357/11, pieteikuma iesniedzēja ģimenes situāciju raksturo tas, ka viņš ir ticis izsūtīts uz savu izcelsmes valsti un viņam ar savu laulāto ir bērns, trešās valsts valstspiederīgais, kurš dzīvo Somijā un atrodas abu vecāku kopīgā aizgādībā.

50. Manuprāt, šis apstāklis nevar ietekmēt manis ierosināto LESD 20. panta interpretāciju, ciktāl attiecībā uz otra bērna esamību, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais, tā neatbilst bērna, Savienības pilsoņa, statusam.

51. Protams, ka šī otrā bērna esamība var ietekmēt mātes lēmumu doties pie sava laulāta uz viņa izcelsmes valsti, tādējādi spiežot bērnu, kurš ir Savienības pilsonis, atstāt Savienības teritoriju. Kā esmu norādījis, tādas sekas radītu nevis valsts tiesību aktu īstenošana, bet gan drīzāk mātes apzinātais lēmums.

52. Lietas C-357/11 fakti tam ir īpaši labs apliecinājums. No lietas materiāliem izriet, ka pieteikuma iesniedzējs nekad nav ticis ar savu bērnu. Citiem vārdiem sakot, kopš viņa atgriešanās savā izcelsmes valstī – L., bērna, Savienības pilsoņa, māte, nekad nav devusies uz Alžīriju, lai satiktu savu vīru un lai iepazīstinātu viņu ar savu bērnu. Līdzīgi, kaut gan viņa izraidīšana, šķiet, nebija saistīta ar izbraukšanas rīkojumu no valsts, pieteikuma iesniedzējs neatzina par nepieciešamu apmeklēt savus Somijā palikušos

ģimenes locekļus. Ja ņem vērā, ka *L.* likumīgi dzīvoja Somijā 9 gadus, laikposmu, kurā viņai piedzima pirmais bērns, kuram ir Somijas pilsonība, ka viņai bija pastāvīgās uzturēšanās atļauja, kā arī ienākumi, un ka viņa dzīvoja kopā ar savu partneri tikai relatīvi īsu 7 mēnešu periodu, nav skaidri redzams, ka viņa izvēlētos pievienoties savam vīram viņa izcelsmes valstī, tādējādi piespiežot bērnu, Savienības pilsoni, atstāt Savienības teritoriju. Tas, vai šim bērnam varētu tikt atņemtas tiesības, kas izriet no viņa Savienības pilsoņu statusa, vispirms drīzāk ir atkarīgs no viņa mātes laulāto kopdzīves nejausībām un/vai kaprīzēm, nevis no ierobežojumiem, kurus paredz valsts tiesiskā regulējuma īstenošana.

53. Tādēļ, ņemot vērā visus šos apstākļus, es uzskatu, ka LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstij netiek liegts atteikt trešās valsts valstspiederīgajam uzturēšanos tās teritorijā, pamatojoties uz to, ka viņam nav pietiekamu iztikas līdzekļu, ja minētā pilsoņa mērķis ir dzīvot kopā ar savu laulāto, trešās valsts valstspiederīgo, kas likumīgi dzīvo šajā dalībvalstī, un bērnu, Savienības pilsoni, kurš dzimis viņa laulātā pirmajā laulībā.

54. Tāpat es uzskatu, ka šī tiesību norma nav jāinterpretē citādi, ja – tādos apstākļos kā pamatlietās – trešās valsts valstspiederīgais dzīvo kopā ar savu laulāto un laulātā bērnu attiecīgās dalībvalsts teritorijā. Nav arī pamata interpretēt LESD 20. pantu citādi, ja šis pilsonis ir atgriezies savas izcelsmes valstī, bet viņam ar savu laulāto ir kopīgs bērns, trešās valsts valstspiederīgais, kurš dzīvo attiecīgajā dalībvalstī un atrodas abu savu vecāku kopīgā aizgādībā.

55. Tas savukārt neattiecas uz jautājumu par to, vai uzturēšanās atļauja pieteikuma iesniedzējiem nebūtu piešķirama saskaņā ar tiesībām par ģimenes dzīves aizsardzību un it īpaši Direktīvā 2003/86 paredzētajām tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos. Pamatlietās pieprasīto uzturēšanās atļauju mērķis ir atļaut trešo valstu valstspiederīgajiem atkalapvienoties ar viņu sievietēm, kurām ir pastāvīgas uzturēšanās tiesības dalībvalstī, un viņu kopīgajiem bērniem¹⁵.

B – Par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos

56. Nosacījumi, ar kādiem trešās valsts valstspiederīgais, kas likumīgi dzīvo dalībvalsts teritorijā, var īstenot savas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, ir paredzēti Direktīvā 2003/86. Šī direktīva ir piemērojama, ja šim pilsonim ir uzturēšanās atļauja uz vienu gadu vai ilgāk, ja viņam ir pamatotas cerības saņemt pastāvīgās uzturēšanās atļauju un ja viņa ģimenes locekļi ir trešo valstu valstspiederīgie.

57. Pamatlietās visi šie nosacījumi ir izpildīti, jo apgādniecēm, proti, Ganas un Alžīrijas pilsonēm, ir pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Somijā un viņas lūdz piešķirt uzturēšanās atļauju saviem laulātajiem, trešo valstu valstspiederīgajiem, lai saglabātu ģimenes vienotību.

58. Līdz ar to Direktīva 2003/86 ir piemērojama attiecīgajām personām.

59. Tiesa uzskata, ka atļauja ģimenei atkalapvienoties ir princips¹⁶. Tomēr dalībvalstis šo atļauju var pakārtot vairāku šīs direktīvas 6.–8. pantā paredzēto nosacījumu ievērošanai. It īpaši dalībvalstis saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 1. punkta c) apakšpunktu var prasīt, lai apgādniekam būtu stabili un pastāvīgi ienākumi, kas ir pietiekami, lai apmierinātu sava paša un viņa ģimenes locekļu vajadzības, neizmantojot attiecīgās dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmu.

15 — No pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai prejudiciālu jautājumu iesniegušajai tiesai varētu sniegt lietderīgu atbildi, Tiesa var ņemt vērā tādas Savienības tiesību normas, uz kurām valsts tiesa sava jautājuma izklāstā nav atsaukusies (šajā ziņā skat. 2012. gada 19. aprīļa spriedumu lietā C-461/10 *Bonnier Audio AB*, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

16 — 2010. gada 4. marta spriedums lietā C-578/08 *Chakroun* (Krājums, I-1839. lpp., 43. punkts).

60. Pamatojoties uz šo noteikumu un it īpaši uz Likuma par ārvalstniekiem 39. panta 1. punktu, *Maahanmuuttovirasto* noraidīja S. un L. pieteikumus par tiesību uz ģimenes atkalapvienošanas atzīšanu. Turklāt tas norādīja, ka nebija pamata atkāpties no šajā noteikumā paredzētā principa, uzskatot, ka apstākļi nebija īpaši smagi un to neprasija attiecīgo bērnu interešu prioritāte.

61. Ņemot vērā Direktīvā 2003/86 un Tiesas judikatūrā noteiktos principus, man šķiet svarīgi, lai iesniedzējtiesa pārliecinātos, ka *Maahanmuuttovirasto* lēmumi tika pieņemti, neaizskarot S. un L. ģimenes dzīvi, un tajos it īpaši ir ņemta vērā attiecīgo bērnu interešu prioritāte.

62. Protams, Tiesa ir atzinusi, ka dalībvalstīm ir zināma novērtējuma brīvība, izskatot ģimenes atkalapvienošanās pieteikumus¹⁷, un it īpaši, īstenojot Direktīvā 2003/86 noteiktos kritērijus.

63. Tomēr, kas attiecas uz šīs direktīvas 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā noteikto kritēriju, Tiesa iepriekš minētajā spriedumā lietā *Chakroun* ir nospriedusi, ka šis noteikums ir jāinterpretē šauri, lai tas neapdraudētu nedz minētās direktīvas mērķi, kas ir ģimenes atkalapvienošanās veicināšana, nedz tās lietderīgo iedarbību¹⁸. Turklāt Tiesa uzskatīja, ka dalībvalstīm ir jāizmanto sava novērtējuma brīvība kontekstā ar tiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas ir nostiprinātas ECPAK 8. pantā un kas ar tādu pašu formulējumu ir garantētas Hartas 7. pantā¹⁹. Tiesa šajā ziņā atsaucās uz Direktīvas 2003/86 preambulas 2. apsvērumu, kurā Savienības likumdevējs prasa, lai pasākumi attiecībā uz ģimeņu atkalapvienošanu tiek noteikti atbilstoši minētajās tiesību normās paredzētajam pienākumam aizsargāt ģimeni un ievērot tiesības uz ģimenes dzīvi.

64. Kāda tam ir praktiska nozīme vērtējumā, kas jāveic valsts tiesai?

65. Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir lietderīgi atgādināt par Eiropas Cilvēktiesību tiesas izmantoto vērtējuma modeli, uz kuru lielā mērā ir balstīta mūsu judikatūra.

66. Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību kopumā negarantē tiesības izvēlēties vispiemērotāko vietu ģimenes dzīves veidošanai²⁰.

67. Turklāt tā konstatē, ka pašā ECPAK ārvalstniekam netiek garantētas nekādas tiesības ieceļot vai dzīvot kādas noteiktas valsts teritorijā, ka valstīm ir tiesības kontrolēt ārvalstnieku ieceļošanu to teritorijā, neskarot, protams, starptautiskās saistības, ko tās ir uzņēmušās. Vēl jo vairāk, Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka imigrācijas jomā valstis nav spiestas ievērot precētu ārvalstu pilsoņu izvēli attiecībā uz viņu kopīgo dzīvesvietu un atļaut ģimenes atkalapvienošanu savā teritorijā²¹.

68. Tomēr tā atzīst, ka imigrācijas un ģimenes atkalapvienošanās jomā pieņemts valsts lēmums var apdraudēt tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, it īpaši, ja šī lēmuma mērķis ir personas izraidīšana no valsts, kurā dzīvo personas ģimenes locekļi²².

17 — 2006. gada 27. jūnija spriedums lietā C-540/03 Parlaments/Padome (Krājums, I-5769. lpp., 59. punkts).

18 — Spriedums lietā *Chakroun* (minēts iepriekš, 43. punkts).

19 — Spriedums lietā Parlaments/Padome (minēts iepriekš, 52. un nākamie punkti).

20 — Skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1996. gada 28. novembra spriedumu lietā *Ahmut* pret Nīderlandi (*Recueil des arrêts et décisions*, 1996-VI, 2030. lpp., 71. punkts).

21 — Skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1996. gada 19. februāra spriedumu lietā *Gül* pret Šveici (*Recueil des arrêts et décisions*, 1996-I, 174. lpp., 38. punkts), spriedumu lietā *Ahmut* pret Nīderlandi (minēts iepriekš, 67. punkts), kā arī 2001. gada 21. decembra spriedumu lietā *Şen* pret Nīderlandi (*Recueil des arrêts et décisions*, 2001-I, 36. punkts). Skat. arī attiecībā uz nesenu judikatūru Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2012. gada 12. jūnija spriedumu lietā *Bajsultanov* pret Austriju (78. punkts un tajā minētā judikatūra).

22 — It īpaši skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2001. gada 2. augusta spriedumu lietā *Boultif* pret Šveici (39. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī spriedumu lietā *Bajsultanov* pret Austriju, (minēts iepriekš, 78. punkts un tajā minētā judikatūra).

69. Līdz ar to Eiropas Cilvēktiesību tiesa prasa, lai attiecīgais lēmums būtu pieņemts saskaņā ar ECPAK 8. panta 2. punktā noteiktajām prasībām. Analizējot katru gadījumu atsevišķi, tā pārbauda, vai šis lēmums bija tiešām “paredzēts likumā”, ir pamatots ar tādu likumīgu mērķi kā sabiedriskās kārtības uzturēšana un “nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā”, un veic samērīguma pārbaudi.

70. Tās vērtējumā izšķirošais faktors ir tas, vai katrā atsevišķā gadījumā ir nodrošināts taisnīgs līdzsvars starp vispārīgām interesēm, pāra interesēm un, nepieciešamības gadījumā, bērna interesēm.

71. Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā vērtējumā analizē vairākus faktorus saistībā ar ikvienas attiecīgās personas individuālo un ģimenes situāciju.

72. Attiecībā uz prasītāju tā ņem vērā viņa pilsonību, kā arī sociālo, kultūras un ģimenes saišu, kas viņu saistīja ar uzņemošo un izcelsmes valsti, raksturu. Tāpat nepieciešamības gadījumā tā ņem vērā viņa laulības ilgumu un laulībā dzimušus bērnus, kā arī citus faktorus, kas norāda uz pāra ģimenes dzīves reālo raksturu. Attiecībā uz laulāto Eiropas Cilvēktiesību tiesa ņem vērā sarežģījumu, ar kuriem viņš varētu saskarties prasītāja izcelsmes valstī, raksturu un smagumu²³.

73. Līdzsvarojot dažādas saistītas intereses, bērna interešu prioritāte savā ziņā ir izšķirošs faktors un atbilstoši savam raksturam un svarīgumam var būt pārāka par vecāku interesēm²⁴. Bērna interesēs būtu, lai tiktu saglabātas saiknes starp viņu un viņa ģimeni. Tādējādi Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzskata, ka ģimenes saišu iziršanas pamatā principā var būt vienīgi izņēmuma apstākļi un ka ir jādara viss, lai saglabātu personiskās attiecības, ģimenes vienotību vai lai “atjaunotu” ģimeni²⁵.

74. Šajā ziņā Eiropas Cilvēktiesību tiesa ņem vērā vairākus ar bērnu saistītus individuālus apstākļus, lai labāk noteiktu viņa intereses un nodrošinātu viņa labklājību. Tā tostarp ņem vērā viņa vecumu un briedumu, kā arī viņa atkarības pakāpi no saviem vecākiem, un šajā ziņā ņem vērā, vai viņam ir vai nav vecāki. Tā interesējas arī par vidi, kurā viņš dzīvo, un par situāciju attiecīgā vecāka izcelsmes valstī, lai novērtētu grūtības, ar kurām viņš riskētu saskarties attiecīgajā valstī²⁶.

75. Ņemot vērā visus šos elementus un līdzsvarojot tos ar valsts vispārīgām interesēm, Eiropas Cilvēktiesību tiesa novērtē, vai valsts savā lēmumā ir nodrošinājusi taisnīgu līdzsvaru un ievērojusi ECPAK 8. panta prasības.

76. Īstenojot Direktīvu 2003/86, dalībvalstīm ir arī pienākums līdzsvarot dažādas pastāvošās intereses, it īpaši ņemot vērā bērna intereses. Tiesa to skaidri ir atzinusi lietā Parlaments/Padome, kurā tika pasludināts iepriekš minētais spriedums, lielā mērā atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru par ECPAK 8. panta ievērošanu²⁷.

77. Jāatgādina, ka tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību ir garantētas Hartas 7. pantā un ar tādu pašu formulējumu ECPAK 8. panta 1. punktā, kas nozīmē, ka atbilstoši Hartas 52. panta 3. punktam šo tiesību apjoms un nozīme ir jānoskaidro, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas šajā ziņā izstrādāto judikatūru²⁸.

23 — Skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā *Boultif* pret Šveici (minēts iepriekš, 48. punkts) un 2011. gada 28. septembra spriedumu lietā *Nunez* pret Norvēģiju (70. punkts).

24 — Par bērna interesēm Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā it īpaši skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010. gada 6. jūlija spriedumu lietā *Neulinger* un *Shuruk* pret Šveici (49.–64. punkts).

25 — Turpat (136. punkts un tajā minētā judikatūra).

26 — Skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā *Şen* pret Nīderlandi (minēts iepriekš, 37. punkts), kā arī 2006. gada 31. janvāra spriedumu lietā *Rodrigues da Silva* un *Hoogkamer* pret Nīderlandi (*Recueil des arrêts et décisions*, 2006-I, 39. punkts) un “Les principes directeurs du Haut-Commissariat des Nations unies pour les réfugiés (HCR) relatifs à la détermination de l'intérêt supérieur de l'enfant”, dokumentu 2008. gada maijā izdevis Apvienoto Nāciju Augstais komisārs bēgļu jautājumos (UNHCR), pieejams vietnē: <http://www.unhcr.fr/4b17de746.html>.

27 — 62.–66. punkts un tajos minētā judikatūra.

28 — 2010. gada 22. decembra spriedums lietā C-279/09 *DEB* (Krājums, I-13849. lpp., 35. punkts).

78. Tāpat ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Hartas 7. pantā garantētās tiesības uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību jāaplūko kopā ar Hartas 24. panta 2. punktā paredzēto pienākumu ņemt vērā bērna interešu prioritāti²⁹. Citiem vārdiem sakot un atbilstoši šīs tiesību normas prasībām, dalībvalstīm vispirms ir jāņem vērā bērna interešu prioritāte, kad tās ar valsts vai privātas iestādes starpniecību izdod uz bērniem attiecošos tiesību aktu. Šī prasība ir tieši atgādināta Direktīvas 2003/86 5. panta 5. punktā. Turklāt dalībvalstīm ir jāpārlicinās, ka bērns varēs regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem saviem vecākiem³⁰.

79. Ņemot vērā šos elementus, es uzskatu, ka tādējādi valsts tiesai ir jānovērtē, vai kompetentā valsts iestāde, istenojot Direktīvā 2003/86 paredzētos kritērijus un šajā jomā dalībvalstij piemītošās novērtējuma brīvības robežās, ir veikusi taisnīgu un līdzsvarotu katras puses attiecīgo interešu novērtēšanu tā, lai it īpaši ievērotu attiecīgo personu tiesības uz ģimenes dzīvi un noteiktu, kurš bērnam ir labākais risinājums. Šajā ziņā tai ir jāveic ģimenes situācijas padziļināta pārbaude kopumā un jāņem vērā attiecīgās lietas īpašie apstākļi – vai tie būtu faktiskie, emocionālie, psiholoģiskie un materiālie.

80. Tomēr es vēlos formulēt dažus apsvērumus par attiecīgo personu situāciju katrā no šīm lietām.

81. Lietā C-356/11 rodas jautājums par ģimenes dzīves “turpinātību” Somijā, jo pieteikuma iesniedzējs dzīvo kopā ar apgādnieci, viņu kopīgo bērnu un bērnu, kurš ir Savienības pilsonis.

82. Viņš, protams, nav pierādījis, ka veic profesionālu darbību, kas viņam dotu pietiekamus ienākumus, lai būtu izpildīts Likuma par ārvalstniekiem 39. panta 1. punktā paredzētais nosacījums. Neraugoties uz to, ir jājautā, kādā mērā viņa pieteikuma noraidīšana un ģimenes nodibināšana Kotdivuārā neradītu pārāk smagas sekas bērniem un apgādnieci.

83. Pirmkārt, bērna, kurš ir Savienības pilsonis, interesēs ir pēc iespējas nepārtrauktas attiecības ar savu tēvu, kurš dzīvo Somijā un kuram, iespējams, ir saskarsmes tiesības – izņemot, protams, tad, ja šis tēvs izrādās īpaši necienīgs³¹. Pieteikuma iesniedzējam atteikta uzturēšanās atļauja un ģimenes pārcelšanās uz Kotdivuāru faktiski radītu šo saišu iziršanu, jo attiecīgajām personām būtu grūtāk uzturēt regulārus sakarus. Turklāt šis bērns vienmēr ir dzīvojis Somijā, šīs dalībvalsts kultūras, sociālajā un lingvistiskajā vidē un ir pat apmeklējis tur skolu. Tādēļ viņam ir neliela saikne ar Kotdivuāras Republiku vai tādās nav vispār. Pat ja viņš ir tādā vecumā, kad adaptēšanās spējas vēl joprojām ir lielas, uzskatu, ka valsts tiesai ir jāņem vērā grūtības, ar kurām viņš var sastapties, ja tiek atrauts no savas ierastās vides, lai dzīvotu pieteikuma iesniedzēja izcelsmes valstī.

84. Tāpat ir acīmredzams, ka kopīgā bērna intereses, it īpaši ņemot vērā bērna agrīno vecumu, prasa, lai viņš uzaugtu ģimenes vidē un lai viņa un viņa tēva attiecības tiek saglabātas.

85. Otrkārt, no lietas materiāliem izriet, ka apgādniece Somijā ir studējusi, piedalījies apmācībā un veikusi profesionālo darbību, tāpēc viņa ir radījusi ar šo dalībvalsti ne tikai personisku un sociālu, bet arī ekonomisku un profesionālu saikni. Turklāt viņai ir izdevies iegūt pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Līdz ar to jautājums ir, vai ir jāgaida, ka S. izvēlēties atteikties no stāvokļa, kuru viņa ir ieguvusi Somijā, tādējādi atsakoties no personiskajām un ekonomiskajām attiecībām, kas ir viņas privātās dzīves elementi, vai izvēlēties atteikties no kopdzīves ar savu vīru, ar kuru viņa kopā dzīvo un kurš ir viņas ģimenes dzīves būtisks elements. Katrā ziņā uzturēšanās atļaujas atteikums viņas laulātajam izraisītu daudzas sekas, piemēram, pirmkārt, attiecībā uz viņas kā bērna, kuram ir Savienības pilsonība, mātes

29 — Spriedums lietā Parlaments/Padome (minēts iepriekš, 58. punkts).

30 — Hartā nostiprinātās tiesības ir tieši iedvesmojošas tiesības, kas ir nostiprinātas Konvencijā par bērna tiesībām, kas ir pieņemta 1989. gada 20. novembrī un stājusies spēkā 1990. gada 2. septembrī, *Recueil des traités des Nations unies*, 1577. sējums, 3. lpp. Skat. īpaši šīs konvencijas 3. panta 1. punktu, 9. panta 1. un 3. punktu, kā arī 10. pantu.

31 — Skat. Cilvēktiesību komitejas Vispārējo apsvērumu Nr. 17 par Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas 1966. gada 16. decembra Pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, kas stājās spēkā 1976. gada 23. martā, 24. pantu.

atbildību, ciktāl acīmredzami viņa interesēs ir palikt Somijā, otrkārt, attiecībā uz viņu kā Kotdivuāras pilsoņa sievu un otrā bērna, Kotdivuāras pilsoņa, māti, ciktāl viņu visu interesēs ir dzīvot kopā, un, treškārt, attiecībā uz viņas personiskajiem un profesionālajiem apstākļiem, ņemot vērā, ka neapšaubāmi viņas interesēs, ievērojot stāvokli, kuru viņa ir ieguvusi Somijā, ir palikt dzīvot šajā dalībvalstī.

86. Turpretim lietā C-357/11 rodas jautājums par ģimenes dzīves “atkalapvienošanos”, jo pieteikuma iesniedzējs vairs nedzīvo kopā ar apgādnieci. Šī lieta ir jānošķir no pirmās lietas, ņemot vērā divus elementus saistībā ar pieteikuma iesniedzēja materiālo stāvokli.

87. Pirmkārt, no lietas materiāliem izriet, ka pieteikuma iesniedzējs ir dzīvojis kopā ar savu laulāto tikai relatīvi īsu 7 mēnešu periodu un ka viņš nekad nav ticis ar savu bērnu, kuram šobrīd ir piecarpus gadi. Protams, viņš ir ticis izraidīts no Somijas teritorijas pirms šī bērna dzimšanas. Neraugoties uz to, kā jau norādīju, no lietas materiāliem neizriet, ka viņa izraidīšana būtu saistīta ar izbraukšanas rīkojumu no Somijas valsts. Tādējādi ir jājautā, kādā mērā pieteikuma iesniedzējam nebija iespējams apmeklēt savas ģimenes locekļus un tikties ar savu bērnu. Tāpat saskaņā ar šiem pašiem lietas materiāliem *L.*, kura tomēr ir Alžīrijas pilsoņe un kurai ir ne tikai pastāvīgās uzturēšanās atļauja Somijā, bet arī finanšu līdzekļi, nekad nav devusies uz savu izcelsmes valsti, lai satiktos ar savu vīru un iepazīstinātu viņu ar viņu kopīgo bērnu. Manuprāt, šie elementi nepierāda reālu gribu dzīvot kopā un – no tēva puses – reālu vēlmi nedz tikties ar savu bērnu, nedz rūpēties par viņu.

88. Otrkārt, man liekas, ka *L.* un *M.* ģimenes dzīve izveidojās brīdī un pilnveidojās laika periodā, kad pāris bija informēts, ka situācija attiecībā uz migrācijas noteikumiem bija tāda, ka ģimenes dzīves saglabāšanas [iespēja] Somijā no paša sākuma bija nestabila³². Pieteikuma iesniedzējam nekad nebija piešķirta pagaidu uzturēšanās atļauja un viņš neatbilda valsts tiesiskajā regulējumā paredzētajiem nosacījumiem par finanšu līdzekļiem. Tādējādi abi varēja neapšaubāmi saprātīgi paredzēt, ka pastāv izraidīšanas risks un ka viņu ģimenes dzīves turpinātības [izredzes] Somijā ir trauslas.

89. Tomēr manā rīcībā nav visu elementu, lai taisnīgi izsvērtu visas pastāvošās intereses, kas acīmredzot prasītu tiešu kontaktu ar attiecīgajām personām un kas ir iespējams tikai valsts iestādēm.

90. Tādējādi, ņemot vērā visus šos apstākļus, valsts tiesai ir jāizvērtē, vai kompetentā valsts iestāde, īstenojot Direktīvā 2003/86 paredzētos kritērijus un šajā jomā dalībvalstij piemītošās novērtējuma brīvības robežas, ir veikusi attiecīgo konkurējošo interešu taisnīgu un līdzsvarotu vērtējumu tā, lai it īpaši ievērotu attiecīgo personu tiesības uz ģimenes dzīvi un noteiktu, kurš bērnam ir labākais risinājums. Šajā ziņā tai ir jāveic padziļināts ģimenes situācijas vērtējums un jāņem vērā attiecīgās lietas īpašie apstākļi – vai tie būtu faktiskie, emocionālie, psiholoģiskie un materiālie.

V – Secinājumi

91. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, es iesaku Tiesai atbildēt *Korkein hallinto-oikeus* šādi:

- 1) LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstij netiek liegts atteikt trešās valsts valstspiederīgajam uzturēšanos tās teritorijā, pamatojoties uz to, ka viņam nav pietiekamu iztikas līdzekļu, ja minētā pilsoņa mērķis ir dzīvot kopā ar savu laulāto, trešās valsts valstspiederīgo, kas likumīgi dzīvo šajā dalībvalstī, un bērnu, Savienības pilsoni, kurš dzimis viņa laulātā pirmajā laulībā.

32 — Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir lēmusi, ka gadījumā, ja tas tā ir, ģimenes locekļa, kuram nav uzņemošās valsts pilsonības, izdošana būtu ECPAK 8. panta pārkāpums tikai īpašos izņēmuma gadījumos (skat. Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā *Rodrigues da Silva* un *Hoogkamer* pret Nīderlandi, minēts iepriekš, 39. punkts un tajā minētā judikatūra).

Šī tiesību norma nav jāinterpretē citādi, ja trešās valsts valstspiederīgais dzīvo kopā ar savu laulāto un laulātā bērnu dalībvalsts teritorijā.

Nav arī pamata interpretēt šo tiesību normu citādi, ja šis pilsonis ir atgriezies savas izcelsmes valstī, bet viņam ar savu laulāto ir kopīgs bērns, trešās valsts valstspiederīgais, kurš dzīvo attiecīgajā dalībvalstī un atrodas abu savu vecāku kopīgā aizgādībā.

- 2) Turpretim valsts tiesai ir jāizvērtē, vai kompetentā valsts iestāde, īstenojot Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīvā 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanas paredzētos kritērijus un šajā jomā dalībvalstij piemītošās novērtējuma brīvības robežās, ir veikusi attiecīgo konkurējošo interešu taisnīgu un līdzsvarotu novērtēšanu tā, lai it īpaši ievērotu attiecīgo personu tiesības uz ģimenes dzīvi un noteiktu, kurš bērnam ir labākais risinājums. Šajā ziņā tai ir jāveic padziļināts ģimenes situācijas vērtējums un jāņem vērā attiecīgās lietas īpašie apstākļi – vai tie būtu faktiskie, emocionālie, psiholoģiskie un materiālie.